

**Katolik Kilisesinin Günlük İbadet Kitaplarının İçeriği ve Türkiye’de
Kullanılan Muadilinin Analizi**
*The Content of the Daily Worship Books of Catholic Church and Analysis of the
Equivalent Used in Turkey*

Musa Osman Karatosun

Dr., Çukurova Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilim Dalı
PhD, Çukurova University, Faculty of Divinity, Department of History of Religions
Adana, Turkey
mkaratosun@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0449-5851>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 15 Nisan / April 2019

Kabul Tarihi / Accepted: 11 Mayıs / May 2019

Yayın Tarihi / Published: 15 Haziran / June 2019

Cilt / Volume: 10 Sayı / Issue: 22 Sayfa / Pages: 163-180

Atıf / Cite as: Karatosun, Musa Osman. “Katolik Kilisesinin Günlük İbadet Kitaplarının İçeriği ve Türkiye’de Kullanılan Muadilinin Analizi [The Content of the Daily Worship Books of Catholic Church and Analysis of the Equivalent Used in Turkey]”. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi – Şırnak University Journal of Divinity Faculty* 10/22 (June 2019): 163-180.

<https://doi.org/10.35415/sirnakifd.553798>

Copyright © Published by Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi / Şırnak, Türkiye (Şırnak University, Faculty of Divinity, Şırnak, 73000 Turkey). All rights reserved.

z

Katolik Kilisesinin günlük ibadet vakitlerinin sayısı ve bu ibadetlerde kullandığı metinler tarihsel süreçte çeşitlilik göstererek II. Vatikan Konsilinden sonra son şeklini almıştır. Konsilde alınan kararlar doğrultusunda günlük ibadetlerin bütün inanlılar tarafından icra edilmesini kolaylaştırmak adına ibadet saatleri azaltılarak pratikte dört vakte kadar düşürülmüştür. İbadetlerde kullanılan metinler de sadeleştirilerek yeni bir ayin düzenine geçilmiştir. Bu yeni ayin düzenine göre hazırlanan ve günlük ibadetlerde okunan duaları ihtiva eden Kilisenin resmî dua kitabı *Liturgia Horarum* adı verilen altı ciltlik bir eserdir. Türkiye’de ise bu eserin muadili olarak kullanılan kitap *Tanrı’ya vg Duaları* adı verilen tek ciltlik bir dua kitabıdır. Çalışmamızda bu iki eser analiz edilerek Katolik Hristiyanlığın günlük ibadetlerinin icrası, şekil ve içerik açısından mukayese edilmiştir. Bu minvalde günlük ibadetlerin yapılış şekli ortaya konularak bu ibadetler esnasında okunan metinlerin Batı’da ve Türkiye’de değişiklik gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bu aarlardan, bütün dünyada aynı şekilde inanmayı ve ibadet etmeyi hedefleyen Evrensel (Katolik) Kilisesinin mesajının Türkiye’de nasıl tatbik edildiği ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Katolik Kilisesi, Liturji, Günlük İbadetler, Tanrı’ya vg Duaları, Liturgia Horarum

Abstract

The numbers of daily worship hours of the Catholic Church and the texts used in these worships have varied in historical process and took its final form after the Second Vatican Council. In accordance with the decisions taken in the Council, worship hours were reduced down to four times per day practically in order to facilitate daily worship by all believers. The texts used in worship were also simplified and a new order of prayer was adopted. The official prayer book of the Church, which was prepared in accordance with this new order of prayer, is a six-volume work called *Liturgia Horarum* that contains the prayers read in daily worships. In Turkey, the book which is equivalent of this work is the one-volume prayer book named *Tanrı’ya vg Duaları*. In our study, both of these works were analyzed and the practice of the daily worships of Catholic Christianity was compared in terms of shape and content. In this context, the practice of daily worships is explained in detail and whether the texts used in prayers changes in West and Turkey is analyzed. The Catholic Church, which is universal, aims to believe and worship in the same way all over the world. In these respects, the reflection and appliance of her message in Turkey was discussed.

Keywords: History of Religions, Catholic Church, Liturgy, Divine Office, Tanrı’ya vg Duaları, Liturgia Horarum

GİRİŞ

Hristiyan dinî hayatı üç temel üzerine yükselir. Bunlardan birincisi *Divinum Officium*¹ olarak bilinen günlük ibadetlerdir. İkincisi inanlıların haftalık toplanarak İsa Mesih ile bütünleştikleri *Missa*² ayinidir. Üçüncü olarak da kişinin manevi ihtiyaçlarına göre düzenlenen dönemsel *Sakramentler* gelir. Bu çalışmanın amacı günlük ibadetlerin Batıda ve Türkiye’de icra ediliş şekillerini ve bu ibadetler esnasında kullanılan Latince ve Türkçe ayin kitaplarını şekil ve içerik açısından mukayese etmektir.

Belirli bir saatte belirli bir ibadeti yapmak esasen Yahudilikten gelen bir gelenektir. Zira bir mezmurda “*Seni günde yedi kez överim*”³ ifadesi kullanılmaktadır. Havarilerin de bu Yahudi geleneğini devam ettirerek günün çeşitli vakitlerinde ibadet ettiklerine dair İncil pasajları vardır.⁴ Esasında başlangıçta ibadet niyetiyle fazla bir şey yapılmazdı. Mezmur ve ilahi terennümü veya tegannisini, Eski veya Yeni Ahitten ders verilmesini ve dua edilmesini ihtiva eden sade bir ibadet şekli mevcuttu.

Saatlerin Takdisi periyodik olarak gelişti ve kiliselerin ibadet şekli haline geldi. Bu tamlamada ‘Saat’ ve ‘Takdis’ kelimeleri önemlidir. Başlangıçta ‘Saatler’ sadece seher (*Matins*) ve akşam (*Vespers*) olmak üzere iki vakit iken, VI. yüzyıla gelindiğinde şafak (*Lauds*), sabah (*Prime*), kuşluk (*Terce*), öğle (*Sext*), ikindi (*None*), yatsı (*Complin*) olmak üzere altı vakit daha eklenerek sekize çıkmıştır.⁵ ‘Takdis’ de havarilerin zamanlarından gelen sayılı uygulamanın çeşitlenmesinden ibarettir. Tarihi süreçte Saatlerin Takdisinde kullanılan Günlük İbadet Kitapları da böylece

1 Bu ibarenin eş anlamlıları şöyledir: *Tanrısal Vazife* (Divinum Officium = Divine Office), *Saatlerin Takdisi* (Liturgia Horarum = Liturgy of Hours), *Din Adamlarının Gayretkeşliği* (Cursus Ecclesiasticus) ve *Din Adamlarının Vazifesi* (Ecclesiasticis Officiis) gibi şekillerde de kullanılmaktadır.

2 Evhariya veya Rabbin Sofrası olarak da bilinen Pazar günleri icra edilen ayin.

3 Mezmurlar 119/164.

4 Elçilerin İşleri 10/3, 9, 16/25.

5 Fernand Cabrol, “Breviary”, *The Catholic Encyclopedia* (New York: Robert Appleton Company, 1907), 2:775-777; Fernand Cabrol, “Canonical Hours”, *The Catholic Encyclopedia* (New York: Robert Appleton Company, 1910), 7:500-502; Fernand Cabrol, “Divine Office”, *The Catholic Encyclopedia* (New York: Robert Appleton Company, 1911), 11:219-221.

hacimce artış gösterdi. Çeşitlenen ve artan bu Günlük İbadet Kitaplarına bir çeki-düzen verme işini başta Trent Konsili (1545-1563) üstlendi ama zaman yetersizliği nedeniyle başarılı olamadı. Daha sonra ilerleyen yüzyıllarda V. Sixtus, VIII. Clement, VIII. Urban, XI. Clement ve diğer papalar bu konuyla ilgili düzenlemeler yapmaya çalıştılar.⁶

Daha sonra Papa Aziz X. Pius bu meseleyi ele aldı ve 1911 yılında yeni bir ibadet kitabı yayımladı. Bu kitapta yıl boyunca 150 mezmurun okunması yeniden düzenlendi, bütün tekrarlar kaldırıldı ve haftalık mezmurlar ile haftalık İncil pasajları arasındaki ahenk tesis edildi. Daha sonra XII. Pius, 1947 yılında *Pontifical Biblical Institute* tarafından hazırlanan mezmur çevirilerinin hem bireysel hem de cemaat ile yapılan ibadetlerde kullanılabileceği kararını aldı. 1955 yılında ise Papa XXIII. John’un emriyle, dua kitaplarındaki karışık yönergelerin sadeleştirilmele-ri sağlandı. Daha büyük değişikliklerin yapılması görevini II. Vatikan Ekümenik Konsiline tevdi etti.⁷

II. Vatikan Konsilinde alınan kararları hayata geçirmek adına Papa VI. Paul tarafından 1970 yılında *Laudis Canticum* isimli bir genelge⁸ yayınlandı ve böylece Günlük İbadetler ile ilgili genel hususlar yeniden düzenlendi. Bu düzenlemelere gere yeni ibadet kitaplarının basılması emredildi. *Laudis Canticum* belgesiyle günlük ibadetlerde yapılan başlıca değişiklikler şöyledir: İbadet vakitlerinin günün saatleriyle ilgisini daha çok kurabilmek adına kadim zamanlardan beri icra edilen *Prime* vakti kaldırıldı,⁹ bunun yerine *Lauds* ve *Vesper* vakitleri sabah ve akşam olmak üzere en önemli günlük vakitler olarak belirlendi.¹⁰ Günlük Okuma (*Officium Lectionis*) vakti diye yeni bir vakit ihdas edilerek bunun ister akşam, ister gündüz herhangi bir saatte yapılmasına karar verildi.¹¹ Gündüz üç vakitte yapılan (*Terce, Sext, None*) ibadetlerden herhangi birisinin yapılmasının kâfi olacağı belirtildi. Böylece asırlardan beri sekiz vakit olarak icra edilen günlük ibadetler pratikte dört vakte indirilmiştir. Bunlar; *sabah, akşam, gündüz ibadetleri* ve *günlük okuma* olarak belirlenmiştir.

Günlük İbadetlerin hem din adamlarına hem de halka daha çok hitap edebilmesini sağlamak için günlük okunması gereken zorunlu duaların sayısı önemli ölçüde azaltılırken okunan metinlerin çeşitliliği bir hayli artırıldı.¹² Mezmur okuma

6 *The Liturgy of Hours I: Advent Season, Christmas Season (LoH I)*, Large Type Baskı (New York: Catholic Book Publishing Corp., 1975), 12.

7 *LoH I*, 12-13.

8 Papa VI. Paul tarafından 1 Kasım 1970 tarihinde ilan edilen *Laudis Canticum* genelgesinin tam metni: http://w2.vatican.va/content/paul-vi/la/apost_constitutions/documents/hf_p-vi_apc_19701101_laudis-canticum.html (Son Erişim Tarihi: 09.05.2019)

9 *Laudis Canticum*, madde 2.

10 *Laudis Canticum*, madde 2.

11 *Laudis Canticum*, madde 2.

12 *Laudis Canticum*, madde 3.

düzeni de değiştirilerek daha önceki haftalık düzen yerine dört haftalık bir düzen getirildi. Bu dört haftalık düzende okunan mezmurlardan bazı ayetler çıkartıldı, çünkü bu gibi ayetlerin içerdiği sert ifadelerin, yerel dil ile ibadetlerde kullanıldığına bazı zorluklar oluşturacağı tahmin edilmekteydi.¹³ Bunların yerine manevi zenginliği daha da artırmak için sabah ibadetlerine Eski Ahitten, akşam ibadetlerine de Yeni Ahitten ezgiler eklendi. Kutsal Kitaptan yapılan okumalar o haftalık Evharistiya ayiniyle alakalı olacak biçimde yeniden düzenlendi. Bu gibi ayetler belli bir tema birliği sağlayarak yıl boyunca kurtuluş tarihindeki başlıca aşamaları sunmak üzere seçilmiştir.¹⁴ Kilise babalarının ve diğer Hristiyan yazarların en güzel yazıları özenle seçilerek günlük ibadetlere dâhil edilmiştir.¹⁵ Tarihsel gerçeklikler ile örtüşmeyen her metin günlük ibadetlerden çıkartılmıştır. Bu minvalde özellikle azizlerin hayat hikâyeleri sadece manevi tekemmülü sağlayacak şekilde ele alınmıştır.¹⁶ Sabah vakitlerine günü kutsamak ve başlayan gün için yardım dilemek için Yakarış (*Preces*) duaları, akşam vakitlerine ise şükran niyetiyle edilen Niyaz (*Supplices*) duaları eklenmiştir.¹⁷ Her ibadetin sonunun Göklerdeki Babamız duası ile bitmesi kararlaştırılmıştır, böylece Kilise kadim köklerine dönerek ilk yüzyıllarda olduğu gibi bunu üç kere (sabah, akşam ve mass ayininde) söyleyecektir.

II. Vatikan Konsilinde alınan kararlar doğrultusunda ilan edilen *Laudis Canticum* belgesi günlük ibadetlerin genel çerçevesini belirlemiştir denilebilir. Bu minvalde eski litürji sadeleştirilerek hem ibadet vakitlerinin sayısı hem de bu vakitlerde okunan metinler azaltılmıştır. Tekrarlar kaldırılmış, tarihsel gerçekliğe aykırı olan hususlar elenmiş ve kutsal kitapta yer alan önemli ilahiler günlük ibadet vakitlerine bölüştürülerek inanlıların manevi gelişimleri için Kilisenin bu müzik geleneğine daha çok önem verilmiştir.

Konsilden çıkan bu kararlara uygun olarak hazırlanan ibadet kitabı Latince altı cilt¹⁸, İngilizce çevirisi ise dört cilt¹⁹ olarak yayımlanmıştır ve bu tarihten beri

13 *Laudis Canticum*, madde 4.

14 *Laudis Canticum*, madde 5.

15 *Laudis Canticum*, madde 6.

16 *Laudis Canticum*, madde 7.

17 *Laudis Canticum*, madde 8.

18 *Liturgia Horarum I: Tempus Adventus, Tempus Nativitatis (LH I)*, (Chicago: Midwest Theological Forum, 2010); *Liturgia Horarum II: Tempus Quadragesimae (LH II)*, (Chicago: Midwest Theological Forum, 2010); *Liturgia Horarum III: Tempus Paschale (LH III)*, (Chicago: Midwest Theological Forum, 2010); *Liturgia Horarum IV: Tempus Per Annum Hebdomadae I - XIV (LH IV)*, (Chicago: Midwest Theological Forum, 2010); *Liturgia Horarum V: Tempus Per Annum Hebdomadae XII - XXIV (LH V)*, (Chicago: Midwest Theological Forum, 2010); *Liturgia Horarum VI: Tempus Per Annum Hebdomadae XXII - XXXIV (LH VI)*, (Chicago: Midwest Theological Forum, 2010).

19 *LoH I; The Liturgy of Hours II: Lenten Season, Easter Season (LoH II)*, Large Type Baskı (New York: Catholic Book Publishing Corp., 1976); *The Liturgy of Hours III: Ordinary Time Weeks 1-17 (LoH III)*, Large Type Baskı (New York: Catholic Book Publishing Corp., 1975); *The Liturgy of Hours IV: Ordinary Time Weeks 18-34 (LoH IV)*, Large Type Baskı (New York: Catholic Book Publishing Corp., 1975).

günlük ibadetlerin yapılmasına dair resmî ayin kitabıdır. Bu ayin kitabının Latincesinin ve İngilizcesinin birinci cildinin başında Papa VI. Paul tarafından ilan edilen *Institutio Generalis De Liturgia Horarum (IG)*²⁰ isimli genelge bulunmaktadır. 284 maddeden oluşan bu genelgede günlük ibadetlerle ilgili her türlü husus ele alınarak detaylı bir biçimde açıklanır. Bir nevi *ilmihal* olarak nitelendirileceğimiz bu genelgede niçin ve nasıl ibadet edileceği pratik ve teolojik açıdan ele alınmaktadır.

II. Vatikan Konsilinde kabul edilen esaslara uygun olarak ilan edilen genelgeler çerçevesinde oluşturulan ibadet kitaplarının tam bir Türkçe tercümesi yoktur. Ancak Türkiye’deki Katolik Hristiyanların günlük ibadetlerinde kullanmaları için yayımlanmış küçük bir kitapçık vardır. *Tanrıya Övgü Duaları*²¹ olarak bilinen bu kitap, resmî ibadet kitabı olan *Liturgia Horarum* ile müşterek hususlara sahiptir. Bu çalışmanın amacı iki ibadet kitabını mukayese ederek benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koymaktır.

1. GÜNLÜK İBADETLERİN YAPILIŞ ŞEKLİ

Yukarıda, ana hatları ile günlük ibadetlerin geçirdiği değişiklikleri ifade ettik. Bu değişikliklerin, günlük ibadetlerin sadece din adamları tarafından değil bütün inanlılar tarafından yapılması amacına matuf olduğu görülmektedir. Bu minvalde pek çok sadeleştirilmeye gidildiği papalık resmî dokümanlarında belirtilmiştir. Genel olarak, zorunlu duaların ve ibadet vakitlerinin sayısı azaltılmıştır. Her ne kadar okunan metinler azaltılsa da altı ciltlik bir külliyata ancak sığmıştır. Bu değişikliklerden sonra günlük ibadet vakti pratik olarak dörde düşmüştür. Bunlar da *sabah, gündüz ibadetleri, akşam* ve günlük okuma olarak sayılabilir.

Günlük ibadetler; *İbadete Giriş Bölümü, Mezmur Bölümü, Tanrı Kelamı Bölümü ve İbadeti Sonlandırış Bölümü* olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır. Günün yapılan ilk ibadetinde Tanrı’yı Övmeye Davet (*Invitatorium*) olarak bilinen bir açılış mezmuru teganni edilir. Bu açılış mezmuru hemen her zaman 95. Mezmur ve litürjik takvime göre değişkenlik gösteren bir nakarattan oluşur. 95. Mezmur yerine açılış mezmuru olarak 100. Mezmur, 67. Mezmur veya 24. Mezmur da okunabilir, ancak yılın bazı günlerinde bu mezmurlar ibadet esnasında da okunmaktadır. Böyle durumlarda açılış mezmuru olarak mutlaka 95. Mezmur okunur.²²

Tanrı’yı Övmeye Davetten sonra, İbadete Giriş Bölümüne geçilir. Bu bölümde *Başlama Duası* ve bir ilahi okunmaktadır. *Başlama Duası* ibadet kitaplarında şöyle geçer:

20 *LoH I*, 21-98; *LH I*, 19-76. Bu kararlara <https://www.ewtn.com/library/curia/cdwgilh.htm#Ch%20II-I> sitesinden de erişim sağlanabilir. (Son Erişim Tarihi: 09.05.2019).

21 *Tanrıya Övgü Duaları*, (İstanbul: Sent Antuan Kilisesi Yayınları, 2007).

22 *LH I*, 438; *LoH I*, 649; *Tanrıya Övgü Duaları*, 13.

☩ *Ey Tanrım gel beni kurtarmaya.*

☩ *Ey Rab'bin yardımuma koş. Peder'e Oğula ve Kutsal Ruh'a Şan ve şeref olsun. Ezelde olduğu gibi, Şimdi, her zaman ve ebediyete kadar. Amin. Alleluya.*²³

İbadete Giriş bölümünde teganni edilen ilahiler ise litürjik takvime göre değişiklik göstermektedir. Bu ilahilerin genel özellikleri için şunlar söylenebilir:

- İnsan ürünüdürler. Yazarları ve yazıldığı tarihler belirlidir.
- Şiir şeklinde yazılırlar. Dolayısıyla şiirin şekil özelliklerine (kafiye, ölçü vb.) sahiptirler.
- Bestelenmek için yazılırlar. Bestekâr ve beste özellikleri vardır.
- Kutsal metinlerden mühlendirler.
- Litürjik takvime göre konuları değişiklik göstermektedir. Noel dönemi teganni edilen ilahilerde anlatılan hususlar ile Oruç Dönemi teganni edilen ilahilerde anlatılan hususlar birbirinden oldukça farklıdır.
- Genellikle İsa Mesih'in hayatının farklı aşamaları ile ilgili olmakla beraber, Meryem, Azizler, Kutsal Ruh gibi farklı konularda da ilahiler yazılabilir.
- Her yazılan ilahi ibadetlerde kullanılamaz. İbadetlerde kullanılabilmesi için teolojik unsurlar barındırmalı ama öğretiyi muhalif olmamalıdır.
- İlahiler inanlıların dinî bilgilerini ve manevi gelişmelerini destekleme amacını gütmelidir.

İlahi tegannisi ile İbadete Giriş Bölümü biter ve Mezmur Bölümüne geçilir.

Mezmur Bölümü ibadet vaktine göre değişiklik gösteren bir bölümdür. Sabah ibadetinde iki tane mezmur ve bir tane Eski Ahit Ezgisi okunmaktadır.²⁴ Akşam ibadetinde de iki adet mezmur okunmakla birlikte farklı olarak Yeni Ahit Ezgisi okunmaktadır.²⁵ Gündüz İbadetlerinde²⁶ ve Günlük Okuma²⁷ vaktinde üçer adet mezmur okunur, ancak herhangi bir ezgi okunmaz. Okunan bütün mezmurların yılın hangi günü okunacağı Kilise tarafından belirlenmiş ve ibadet kitaplarında bu şekilde belirtilmiştir.²⁸ Latince ibadet kitabı ile Türkçe ibadet kitabının Mezmur Bölümleri kıyaslandığında, Türkçe ibadet kitabında Gündüz İbadetlerinin ve Günlük Okuma ibadetlerinin yer almadığı görülmektedir. Yani, Türkçe ibadet

23 *LH I*, 438; *LoH I*, 649; *Tanrıya Övgü Duaları*, 63. Duanın metnine dokunulmamıştır. İmlâ hataları ile birlikte aynen aktarılmıştır.

24 *LHI*, 458-460; *LoH I*, 688-691; *Tanrıya Övgü Duaları*, 68-72.

25 *LHI*, 453-455; *LoH I*, 678-681; *Tanrıya Övgü Duaları*, 63-65.

26 *LH I*, 460-462; *LoH I*, 683-686.

27 *LHI*, 455-457; *LoH I*, 691-694.

28 Yılın hangi günü, hangi mezmurun okunacağına dair tam bir liste için: Musa Osman Karatosun, *Katolik Kilisesinde Kutsal Müzik Anlayışı ve Türkiye'deki Uygulanışı* (Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, 2018), 78-85.

kitabında iki vakit ibadet yer alırken Latince ibadet kitaplarında (ve İngilizce tercümesinde) bütün ibadet vakitlerine ait okunacak mezmurlar yer almaktadır.

Tanrı Kelamı Bölümünde İncil’den pasajlar okunmaktadır. Okunacak metinler ibadet vakitlerine göre değişiklik göstermektedir ve hepsi Kilise tarafından belirlenmiştir. Sabah ve akşam ibadetlerinde İncil’den birer pasaj okunmaktadır. Gündüz ibadetlerinde okunan pasaj oldukça kısa tutulmaktadır. Buna karşın Günlük Okuma ibadetinde Kutsal Kitaptan uzunca bir pasaj²⁹ ile birlikte okunan bu bölümün tefsiri mahiyetinde Kilise babaları tarafından yazılan kadim eserlerden alıntılar yer alır.

Kutsal Kitaptan okunan bu bölümden sonra ibadeti yöneten rahip ile cemaat arasında Karşılıklı Hamdetme (*Responsorium*) yapılır. Bu hamdetmenin amacı, Kutsal Kitabı insanlara öğrettiği için Tanrıya teşekkür etmek ve okunan Kutsal Kitap bölümünden alınması gereken dersi tefekkür etmektir. Karşılıklı Hamdetme ile ilgili Kilisenin belirlediği metinler litürjik takvime göre her gün ve her vakit değişiklik göstermektedir. İbadet kitaplarının hacimce bu kadar büyük olmalarının sebebi değişkenlik gösteren bu duaların çokluğundandır. Örnek vermek gerekirse Latince ve İngilizce ibadet kitaplarında her hafta 25 kadar Karşılıklı Hamd duası yer almaktayken bu sayı Türkçe ibadet kitabında her hafta 13 tane ile sınırlıdır. Ayrıca Latince ve İngilizce ibadet kitapları litürjik mevsimlere göre farklı ciltler halinde düzenlendiği için, doğal olarak okunan dualar da artış göstermektedir. Takriben resmî ibadet kitaplarında toplamda 600 (bu sayı Türkçe ibadet kitabında 100 civarındadır) veya daha fazla Karşılıklı Hamd duası bulunmaktadır. Karşılıklı Hamdlere bir örnek vermek gerekirse, şu ifadeler kullanılır:³⁰

✠ *Ne yücedir Ey Rab senin işlerin!*

~ *Ne yücedir ey Rab senin işlerin!*

¶ *Her şeyi bilgelikle yarattın*

~ *Eserlerin ne yücedir.*

Peder’e Oğula ve Kutsal Ruh’a şan ve şeref olsun.

~ *Ne yücedir ey Rab senin işlerin!*

Latince ve İngilizce ibadet kitaplarında yer alan Karşılıklı Hamdetmelerin büyük bir kısmının Türkçesi yoktur. Örneğin Noel Bayramından sonra, 30 Aralık tarihinde icra edilen akşam ibadetinde okunan Karşılıklı Hamdetme şu şekildedir ve bu dua Türkçe ibadet kitabında yer almaz:³¹

Söz insan oldu, alleluia, alleluia.

29 Yıl boyunca Günlük Okuma vaktinde okunan Kutsal Kitap pasajlarının tam bir listesi için bkz. Karatosun, *Katolik Kilisesinde Kutsal Müzik Anlayışı ve Türkiye’deki Uygulamaşı*, 90-105.

30 *Tanrıya Övgü Duaları*, 66.

31 *LH I*, 318; *LoH I*, 464.

- Söz insan oldu, alleluia, alleluia.

Aramızda yaşadı.

- Alleluia, alleluia

Pederè...

- Söz insan...

Yukarıdaki ibarelerden de görüleceği üzere, Noel döneminin anlam dünyasına uygun olarak okunan bu Karşılıklı Hamdetmede İsa Mesih'in enkarnasyonu vurgulanarak onun insan oluşu hatırlatılmaktadır. Burada dikkat çeken başka bir husus, bu metnin Latince'den alınarak İngilizce ibadet kitabında da birebir kullanılmasıdır. Yani tam muvafık bir tercüme görülmektedir.

Karşılıklı Hamdetmeden sonra sabah ibadetinde *Benedictus*³² ezgisi okunmaktadır. Akşam ibadetinde de *Magnificat*³³ ezgisi okunmaktadır. Gündüz ibadetlerinde herhangi bir ezgi okunmaz. Günlük Okuma ibadetinde ise *Te Deum*³⁴ ilahisi okunmaktadır. Okunan bu ilahilerden sonra Yakarmalar³⁵ olarak bilinen şefa-at taleplerine geçilir. Bunlar sabah ve akşam okunan birbirinden farklı şefa-at talebi niteliğindeki özel dualardır. Sabah vakitlerinde okunan dualarda günün kutsanmasına dair unsurlar yer alırken akşam vakti okunan dualar bütün müminlerin korunması, kutsanması ve özellikle ölümlerin yâd edildiği ve onlara rahmet dileklerinin yer aldığı cümlelerle biter.³⁶ Sabah ibadetinde yapılan Yakarmalara bir örnek vermek gerekirse:

“Lütuf ve Kutsal Ruh’la dolu olan Rab’bimiz Mesih İsa’yı yüceltelim ve ona güvenle yalvaralım:

Ya Rab, Ruh’unu bize bağışla.

~ Bu günü sevinç ve barış içinde, günah işlemeyen geçirmemizi,

* ve akşama varınca seni temiz ve minnettar bir kalple övebilmemizi sağla.

~ Senin sevginin nuru üzerimize parlansın,

* düşüncelerimiz ve eylemlerimiz bilgeliğinden esinlensin.

32 Zekeriyâ'nın Şükran İlahisi olarak bilinir. Latince Kutsal Kitap metninde bu ayetler “*Benedictus Dominus Deus Israel*” şeklinde başladığı için bu ilahi *Benedictus* olarak bilinir. Luka 1/68-79 arası ayetlerdir.

33 Meryem'in Ezgisi olarak bilinir. Latince Kutsal Kitap metninde bu ayetler “*Magnificat anima mea dominum*” şeklinde başladığı için bu ilahi *Magnificat* olarak bilinir. Luka 1/46-55 arası ayetlerdir.

34 *Te Deum* ilahisi Katolik Kilise geleneğindeki kutsal kitap dışındaki ilahilerin en yaygındır. VI. yüzyıldan beri kullanımında olan bu ilahinin yazarı hakkında net bir bilgi olmamakla beraber, Poitiersli Hilary, Aziz Ambrose, Aziz Augustine veya Remesiana Piskoposu Nicetas'a atfedilmektedir. İlahinin Latince, İngilizce ve Türkçe tam metni için *LH I*, 439; *LoH I*, 651-652; *Tanrıya Övgü Duaları*, 450.

35 Sabah ibadetlerinden sonra *Yakarış*, akşam ibadetlerinden sonra *Niyaz* olarak bilinen özel olarak tespit edilmiş bu dualara genel anlamda *Yakarmalar* denilmektedir.

36 Bu husus *Institutio Generalis De Liturgia Horarum* genelgesinin 181. ve 186. maddeleriyle belirtilen bir kanundur ve Türkçe ibadet kitabında da aynen uygulanmaktadır. Yani, Türkçe ibadet kitabı genel manada hacimce az olsa da, içerik olarak papalık yasalarına uygun hazırlanmıştır.

~ İyilik hizmetinde bulunabilmemiz için elin bize destek olsun,

* ve bizi senin sevginde korusun.

~ Ya Rab, bizden dualarımızı isteyenlere yardımcı ol,

* onlar dünyevi ve manevi bereket içinde yaşasınlar.”³⁷

Sabah ibadetinden sonra yapılan bu Yakarmada görüleceği üzere günün bereketlenmesi için dua edilmekte, düşünce ve eylemlerde doğruya yöneltmesi için Mesih İsa’dan yardım dilenmektedir.

Yakarmalardan sonra kısa bir sessizlik yapılarak varsa kişisel özel dualar edilir. Bu kişisel dualar bittikten sonra *Göklerdeki Babamız*³⁸ ilahisi ile günlük ibadetlerin Tanrı Kelamı Bölümü nihayete erer.

İbadeti Sonlandırış Bölümünde, ibadet sonu duası olarak bilinen kısa bir dua yapılır. Bu dua ibadetin bireysel veya cemaat olarak yapılması halinde farklılık arz eder. Bireysel ibadetlerde şu kalıpta bir dua yapılır:

“Tanrı bizi takdis etsin, her kötülükten korusun ve ebedî hayata kavuştursun. Âmin.”³⁹

Cemaat ile ibadet yapıldıysa, şu minvalde bir dua yapılır:

“Rahip: Rab sizinle olsun.

Cemaat: -ve sizin ruhunuzla.”

O halde bir Hristiyan’ın günlük ibadetini özetlersek, ilahi teganni etmek, mezmur terennüm etmek, kutsal kitaptan bir parça okumak ve genel bir dua etmek şeklinde sayılabilir. Yukarıda ifade ettiğimiz bütün hususlar Tablo 1’de gösterilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde şu hususlar daha açık bir şekilde görülecektir: Bütün vakitlerde ilahi tegannisi mevcuttur. Sabah ve akşam vakitlerinde ikişer kere mezmur okunurken Gündüz İbadetlerinde ve Günlük Okumalarda üçer kere mezmur okunmaktadır. Her dört vakitte de kutsal kitaptan bölümler okunmaktayken Günlük Okumada ilaveten kutsal kitap dışından okumalar mevcuttur. Kutsal Kitap dışındaki bu yazılar Kilise Babalarının yazılarından alınmakta olup Litürjik dönem ile alakalı yazılardır. Sabah ve akşam vakitlerinde Tanrı kelamı bölümünün sonlarında Yakarış ve Niyaz duaları varken gündüz ibadetlerinde herhangi bir dua yoktur. Yine bu bölümde sabah vaktinde *Benedictus*, akşam vaktinde *Magnificat* ve Günlük Okumada *Te Deum* ilahileri teganni edilmektedir. Gündüz İbadetlerinde herhangi bir özel duanın olmadığı görülmektedir. Son olarak bütün vakitler aynı şekilde bitirilmektedir.

Türkiye’deki Katolik Hristiyanların kullandığı Türkçe ibadet kitabında Gün-

37 Tanrıya Övgü Duaları, 82.

38 Matta 6/7-13

39 Tanrıya Övgü Duaları, 83.

düz İbadetleri ve Günlük Okuma vakitleri yer almamaktadır. Dolayısıyla Türkiye’de kullanılan ibadet kitaplarında yalnızca iki vaktin duaları yer almaktadır. Şekilsel olarak incelendiğinde sabah ve akşam ibadetlerinin resmî litürjiden hiçbir farkı yoktur, içerik olarak mukayeseleri ise bir sonraki bölümde yapılacaktır.

Tablo 1. Günlük İbadetlerin Yapılış Şekilleri

		<i>Invitatorium</i>				
	Sabah İbadeti	Akşam İbadeti	Gündüz İbadetleri (Kuşluk, Öğle veya İkindi)	Günlük Okuma		
İbadete Giriş Bölümü	Başlama Duası: İlahi	Başlama Duası: İlahi	Başlama Duası: İlahi	Başlama Duası: İlahi	Başlama Duası: İlahi	
Mezmun Bölümü	Birinci mezmur Eski Ahit Ezgisi İkinci mezmur	Birinci mezmur İkinci mezmur Yeni Ahit Ezgisi	Birinci mezmur İkinci mezmur Üçüncü mezmur	Birinci mezmur İkinci mezmur Üçüncü mezmur	Birinci mezmur İkinci mezmur Üçüncü mezmur	
Tanrı Kelamı Bölümü	Kutsal Kitaptan Kısa Okuma Karşılıklı Hamdetme İncil Ezgisi: <i>Benedictus</i> Şefaât Talebi: Yakarış Dua <i>Göklerdeki Babamız</i>	Kutsal Kitaptan Kısa Okuma Karşılıklı Hamdetme İncil Ezgisi: <i>Magnificat</i> Şefaât Talebi: Niyaz Dua <i>Göklerdeki Babamız</i>	Kutsal Kitaptan Kısa Okuma Karşılıklı Hamdetme	Kutsal Kitaptan Kısa Okuma Karşılıklı Hamdetme	Kutsal Kitaptan Bir Ayet Birinci Okuma Karşılıklı Hamdetme <i>İkinci Okuma</i> Karşılıklı Hamdetme <i>Te Deum</i> İlahisi	
İbadeti Sonlandırma Bölümü	İbadet Sonu Dua	İbadet Sonu Dua	İbadet Sonu Dua	İbadet Sonu Dua	İbadet Sonu Dua	

Bu tablonun şekillenmesi resmî ibadet kitaplarındaki ilgili bölümlerin analizi ile gerçekleşmiştir.

Kaynak: *LH I*, 438-450; *LoH I*, 647-673; Karatosun, *Katolik Kilisesinde Kutsal Müzik Anlayışı ve Türkiye’deki Uygulanışı*, 75-76.

2. GÜNLÜK İBADET KİTAPLARININ İÇERİK OLARAK MUKAYESESİ

Katolik Kilisesinin günlük ibadetlerinin icra ediliş şekilleri genel hatlarıyla önceki sayfalarda ele alındı. İbadetlerin Latince olarak yapılması esastır, ancak II. Vatikan Konsili sonrası kabul edilen *Sacrosanctum concilium* belgesiyle ibadetlerin yerel dillerde de yapılabileceğine cevaz verilmiştir.⁴⁰ Bu cevaz sonucunda asırlardır kullanılan Latince ibadet kitapları başka dillere çevrilmeye başlandı. Günümüzde kullanılan resmî günlük ibadet kitapları Latince 6 cilt (*Liturgia Horarum*) olarak düzenlenmiştir. Bu kitapların birebir İngilizce tercümesi de 4 cilt (*Liturgy of Hours*) olarak hazırlanmış ve başta Amerika olmak üzere İngilizce konuşan ülkelerde kullanılmaktadır. Türkiye’de ise bu kitapların tam bir tercümesi olmamakla birlikte içerik olarak oldukça benzer olan bir kitap (*Tanrı’ya Övgü Duaları*) kullanılmaktadır. Bu bölümde, Türkçe ve Latince ibadet kitapları içerik olarak mukayese edilerek aralarındaki benzerlik ve farklılıklar ortaya konulacaktır. Bu bağlamda iki ibadet kitabı şu başlıklar altında incelenecektir:

2.1. Hiçbir Vakit Değişiklik Göstermeyen Metinler

Katolik litürjisi oldukça kuralcı ve kendini tekrar eden bir yapıya sahiptir. Resmî ibadet kitaplarının başlarında yer alan papalık dokümanları litürjinin nasıl icra edileceğini tespit etmektedir. Buna ilaveten resmî ibadet kitaplarının başında ibadetlerin doğru zamanlarda yapılabilmesi için bir takvim sunularak litürjik yıl günbegün izah edilmiş ve hangi gün hangi kutlamanın yapılacağı belirtilmiştir. Litürjik takvim beş ana bölümden oluşmaktadır. Bunlar; Noe Hazırlık Devresi, Noel Devresi, Oruç Devresi, Paskalya Devresi ve Olağan Devredir. Her litürjik devre, İsa Mesih’in hayatının özel bir dönemiyle alakalı olup kurtuluş tarihinin belirli bir kesitine odaklanır. Dolayısıyla ibadetlerde kullanılan metinlerin bazıları da litürjik döneme göre değişiklik gösterir. Ancak bazı metinler vardır ki hangi vakit veya hangi litürjik dönem olursa olsun değişiklik göstermezler. Günlük ibadetlerdeki değişmeyen unsurlar şunlardır:

- Bütün ibadetlere başlarken yapılan giriş duaları, yani *Invitatorium*
- Her sabah ibadetinde teganni edilen *Benedictus* ilahisi.
- Her akşam ibadetinde teganni edilen *Magnificat* ilahisi.

40 II. Vatikan Konsilinde alınan ve 4 Kasım 1963 tarihinde ilan edilen *Sacrosanctum concilium* genelgesi: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_en.html (Son Erişim Tarihi: 09.05.2019). Yerel dilde ibadet serbestisi tanıyan maddeler: 2, 3, 36.2, 63.a, 101.1.

- Sabah ve akşam ibadetlerini sonlandırmadan önce teganni edilen *Göklerdeki Babamız* duası

- Günlük Okuma vaktinde teganni edilen *Te Deum* ilahisi.

Yukarıdaki değişmeyen unsurlara bakıldığında bunların geleneğin kadim zamanlardan beri kullandığı ilahilerden ibaret olduğu görülmektedir. *Benedictus* ilahisi Zekeriya Peygamberin söylediği bir ilahi olarak Luka İncili'nde geçmektedir. Aynı şekilde *Magnificat* ilahisi de Meryem'in söylediği bir ilahidir. *Göklerdeki Babamız* (*Pater Noster*) ilahisi de İsa Mesih'in havarilerine öğrettiği bir duadır.

Bu metinlerin hepsine *Liturgia Horarum*, *Liturgy of Hours* ve *Tanrı'ya Övgü Duaları* içerisinde yalnızca birer kere yer verilmiştir. Bu metinler okunacağı zaman kısaca örneğin '*Pater Noster / Göklerdeki Babamız / Our Father*' yazar ve ilgili sayfaya atıf verilir. Böylece sürekli tekrar eden bu metinler hacim olarak ibadet kitaplarını etkilemez. Türkçe ibadet kitabında bu metinler aynen tercüme edilerek verilmiştir. Dolayısıyla bu kategorideki metinler ibadetlerde hem Batı'da hem de Türkiye'de aynen okunmaktadır.

2.2. Bütün Vakitlerde Değişiklik Gösteren Metinler

Günlük ibadetlerin her vakit değişen unsuru mezmurlardır. Herhangi bir gün, herhangi bir vakit okunan mezmur ile başka bir gün başka bir vakit okunan mezmur birbirinden tamamen farklıdır. Tanrı'nın varlığı ve sıfatları, ruhun ölümsüzlük arzusu, erdemler, ölüm, adalet, cennet, cehennem, dirilme umudu, Tanrı övgüsü gibi konuların işlendiği bu şiirler, Hristiyanlar için de kutsal kabul edilmekte ve ayinlerde muhakkak okunmaktadır. Bu inanç konuları, edebî bir dil ile dogmatik olmayan bir formatta sunulmaktadır. Tanah'ın Ketuvim bölümünün ilk kitabıdır. 150 adet mezmur vardır. Mezmur okumaları dört haftalık periyotlar şeklinde tekrar eden özel bir düzene sahiptir. Haftanın hangi günü, hangi ibadet vaktinde hangi mezmurun okunacağı Kilise tarafından belirlenmiş ve günlük ibadet kitaplarına işlenmiştir. Bu okumalar günlük ibadet kitaplarında özel bir bölümde yer alır. Bu bölümün adı *Dört Haftalık Mezmur Bölümü*dür. Mezmurlardan bazıları içerdikleri lanet, beddua, şiddet ve korku ayetleri sebebiyle Hristiyan ahlakına ve Kilisenin teşvik ve tavsiye ettiği 'sevgi' yüzüne muhalif olduğu gerekçesiyle papalık kararnamesiyle⁴¹ okunmaları yasaklanmıştır.

Mezmurların numaralandırılmaları Kutsal Kitabın İbranice çevirisi olan Masoretik metin ile Yunanca çevirisi olan Septuaginta arasında değişiklik gösterir. Latince ibadet kitaplarında Yunanca Septuaginta'nın Latince çevirisi olan Vulgata

41 *Laudis Canticum* genelgesinin 4. maddesi bu yasaklamaları getirmektedir. Okunması yasaklanan mezmurlar 58, 83 ve 109 numaralı mezmurlardır. Bazı mezmurların bazı ayetleri de okunmaz ama bu liste oldukça uzun olduğu için burada ele alamadık. Okunmayan mezmur ayetlerinin tam bir listesi için bkz.: Karatosun, *Katolik Kilisesinde Kutsal Müzik Anlayışı ve Türkiye'deki Uygulanışı*, 86-89.

metni kullanılır. Dolayısıyla Latince ibadet kitaplarındaki mezmurların numaralandırmaları da bu nedenle farklılık arz eder. Bu karışıklığı aşmak için Latince ibadet kitabında mezmurlar şu şekilde numaralandırılır: *Mezmun 50 (51)*. Parantez içindeki rakam İbranice Mesoretik metne göre bilinen mezmur numarasıdır, farklı bir mezmuru ifade etmez.

Tanrı'ya Övgü Duaları'nın mezmurları numaralandırılmaları Masoretik metne göre bilinen numaraların kullanılmasıyla olmaktadır. Yine Türkiye'deki Kutsal Kitapların numaralandırmalarında da bu sistem kullanılır, çünkü Kutsal Kitabın Türkçe çevirisi Kitabı Mukaddes Şirketi tarafından İbranice aslına sadık kalınarak yapılmıştır.

Her vakte göre değişen bir diğer metin de sabah ve akşam vakitlerinde okunan ezgilerdir. Sabah vaktinde okunan ezgiler Eski Ahitten alınmaktadır. Akşam vaktinde okunan ezgiler ise Yeni Ahitten alınmaktadır. Bütün bu ezgiler her gün değişiklik göstermektedir.

Özetle, mezmurlar ve ezgiler her vakit değişkenlik gösteren metinlerdir ve dört haftalık periyotlar halinde her ay tekerrür ederler. Örneğin her ayın birinci haftasının Salı günü sabah vaktinde 24. Mezmun okunmaktayken⁴² her ayın ikinci haftasının Salı günü sabah vaktinde 43. Mezmun okunur.⁴³ Bunlar Kilise tarafından belirlenmiştir ve her ay aynı düzende devam eder. Türkçe ibadet kitabında mezmurlar ve ezgiler aynen tercüme edilerek verilmiştir. Dolayısıyla bu metinler ibadetlerde hem Batı'da hem de Türkiye'de aynen okunmaktadır.

2.3. Litürjik Takvime Göre Değişiklik Gösteren Metinler

Bu gruptaki metinler litürjik döneme göre değişiklik göstermektedir. Dolayısıyla bu metinler yılda sadece belirli bir dönem okunmakta ve bir sonraki yıla kadar bir daha okunmamaktadır. Bir önceki bölümde ele aldığımız mezmurlar aylık olarak tekerrür ederken bu metinler yıllık olarak tekerrür eder. Bu metinler şunlardır: *Invitatorium Nakaratları, İlahiler, Mezmun Nakaratları, Ezgilerin Nakaratları, Kutsal Kitaptan Kısa Okumalar, Karşılıklı Hamtler, Yakarmalar, Dualar*.

İbadet kitaplarının bu kadar hacimli olmalarının sebebi bu gruptaki metinlerdir. Litürjik mevsimlerin ruhuna uygun olarak hazırlanan bu metinler, Kutsal Kitap okumaları hariç hepsi insan ürünüdür. İnsan ürünü oldukları için litürjik mevsimlere göre özel olarak tasarlanmışlardır. Türkçe ibadet kitabındaki bu kategorilerdeki metinler yalnızca Olağan Dönemde okunan metinlerin tercümeleriyle sınırlıdır. Bu yüzden Türkçe ibadet kitabı hacim olarak Latince ve İngilizce ibadet kitaplarına oranla oldukça az bir yekûn tutmaktadır.

42 LoH I, 720-721; LH I, 474-475; *Tanrı'ya Övgü Duaları*, 89.

43 LoH I, 840; LH I, 536; *Tanrı'ya Övgü Duaları*, 163.

Litürjik takvime göre değişkenlik gösteren metinlerin başında *Invitatorium Nakaratları* gelmektedir. İbadetlere başlarken yapılan ilk dua olan *Invitatorium* standart olarak şöyle başlar:

Ƴ *Ey Rab, aç dudaklarımı.*

¶ *Ve ağzım sana övgüler duyursun.*⁴⁴

Bu ifadelerden sonra 95. Mezmur'un nakaratı okunur. İşte okunan bu nakarat Kilise tarafından litürjik mevsimlere göre belirlenmekte ve neredeyse her vakit farklılık göstermektedir. Örneğin, Noel'e Hazırlık Döneminde, 17 Aralık ilâ 23 Aralık tarihleri arasında *Invitatorium*'dan sonra 95. Mezmur için şu nakaratın okunması resmî ibadet kitaplarında belirtilir: *Rabbin gelişi yakındır; gelin, ona tapalım.*⁴⁵

Türkçe ibadet kitabında, *Tanrı'ya Övgü Duaları*, yalnızca Olağan Devrenin metinlerinin tercümesinden oluştuğu için bu özel nakarata yer verilmemektedir. Bununla beraber Olağan Devrede okunan diğer nakaratlar kullanılmaktadır. Yani şekilsel olarak *Invitatorium Nakaratları* kullanılmaktadır, ancak içerik olarak yalnızca tek bir litürjik mevsime göre yazılmıştır.

Aynı durum mezmur nakaratlarında, ezgilerin nakaratlarında, *Benedictus* ve *Magnificat* ilahilerinin nakaratlarında, kutsal kitaptan kısa okumalarda, karşılıklı hamtlerde ve yakarmalarda görülmektedir. Bütün bu metinler Kilisenin resmî litürjisinde her mevsime göre özel olarak ayrı ayrı düzenlenmiştir. Türkçe ibadet kitabı *Tanrı'ya Övgü Duaları* yalnızca Olağan Devrenin ibadet düzeninin tercüme edilmiş halidir. Bununla beraber iki bölümde okunan metinler bütün litürjik mevsimlere uygun unsurlar taşır. Bunlar ilahiler ve dualardır.

İlahiler; *Tanrı'ya Övgü Dualarının* 19 ilâ 59. sayfalarında yer alan ve her vakit mutlaka teganni edilen şiiirlerdir. Bu ilahilerin genel özelliklerinden önceki sayfalarda bahsedilmişti. Türkçe ibadet kitabı içerisindeki ilahiler ile ilgili genel olarak şunlar söylenebilir:

- Türkçe ilahilerin çoğunluğu Latince ibadet kitaplarındaki ilahilerin tercümeledir, ancak bu tercümeleler birebir değil, anlam odaklı tercümeledir.
- İlahiler litürjik mevsimlere ve büyük bayramlara göre kategorize edilmişlerdir.
- Türkçe ibadet kitabında yalnızca sabah ve akşam ibadetlerine ait metinlerin tercüme edildiği görülmektedir, ancak konu ilahiler olduğunda

⁴⁴ LoH I, 647; LH I, 437; *Tanrı'ya Övgü Duaları*, 162.

⁴⁵ LoH I, 647.

Günlük Okuma ve Gündüz ibadet vakitlerinden de ilahilerin⁴⁶ tercüme edildiği görülmektedir.

- İlahilerin notaları yoktur, bestekârları ve güftenin diğer özellikleri hakkında bilgi verilmez.
- Bazı ilahiler farklı bayramlarda tekrür etmekle beraber genellikle ibadetlerde tekrara düşmemek adına herhangi bir gün için belirlenen birden fazla ilahi alternatifi vardır.
- Tercüme edilen ilahilerin orijinal isimleri, kaynakları veya künyeleri belirtilmemektedir.

Bu hususlar doğrultusunda, Türkçe ibadet kitabında yer alan tercüme bir ilahiyle onun orijinal metnini mukayese ettiğimizde, tercümelerin nasıl yapıldığı daha net ortaya konulacaktır. Örnek olarak Oruç Devresinde teganni edilen şu ilahiye verebiliriz:

<i>LH II, 31</i>	<i>Tanrı’ya Övgü Duaları, 28</i>	Şahsi Tercümemiz
Audi, benigne Conditor, nostras preces cum fletibus, sacrata in abstinentia fusas quadragenaria.	Ey merhametli Tanrı, Bu tövbe devresinde Halkının duasını Kabul et şefkat ile	Merhametli Yaratıcı, işit! Şefkatinle bize kulak kabart: Gözyaşı dolu dualarımızı Kırk gün orucumuzla kabul et.
Scrutator alme cordium, infirma tu scis virium; ad te reversis exhibe remissionis gratiam	Kalplerin sırlarını Gerçekte tanyan sen, Tüm tövbe edenlere Af sevincini sağla	Kalplerdeki Sana mazhar, Kusurları yalnız sen bilirsin; Cemalini arayana bolca, Mağfret dolu lütfunu verisin.

Örnekten de anlaşılacağı üzere, genel manayı yansıtacak şekilde basit bir tercüme yapılmaktadır. Sadeleştirerek tercüme yapılmasının nedeninin ölçü tutturmaya çalışılmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz. *Tanrı’ya Övgü Dualarında* yer alan tercüme yedili hece ölçüsüyle yazılmıştır ve gerekirse bestelenebilecek bir ilahi olarak fazlaca anlam kaybına uğramamıştır. Bizim tercümemiz serbest ölçüyle yazıldığı için bestelenmeye pek uygun olmamaktadır. İlahilerin temel mantığı-

46 Örneğin, Paskalya Devresinde okunan ‘*Hic est dies verus Dei*’ isimli Latince ilahinin Günlük Okuma vaktinde okunması tespit edilmiştir (*LoH III, 48*). Aynı ilahi Türkçe ibadet kitabında ‘*İsa’nın saf kanından*’ ismiyle yer almaktadır (*Tanrı’ya Övgü Duaları, 33*). Bunun daha pek çok örneği vardır. Tercüme edilen ilahiler sadece sabah ve akşam vakitlerinden değil, tüm vakitlerden seçilerek tercüme edilmiştir.

nın, bestelenen ve müzik eşliğinde söylenen şiirler olduğu düşünüldüğünde, biraz anlam kaybının mazur görüleceği açıktır.

Günlük ibadetlerde kullanılan metinlerden litürjik mevsimlere göre değişiklik gösteren bir diğer unsur dualardır. Göklerdeki Babamız ilahisinden önce yapılan bu dualar, içinde bulunulan günlere göre değişiklik gösterir. Örneğin Noel Günü akşam ibadetinde yapılan şu dua Latince, İngilizce ve Türkçe ibadet kitaplarında aynı şekilde verilir:

*Yüce Tanrı bize her sene neşe içinde Noel'in Arife'sini yaşatan sen, şimdi coşkuyla kurtarıcı olarak kabul ettiğimiz ve son günde yargıç olarak gelecek olan Oğlun Mesih İsa'ya korkusuzca bakmamızı sağla. Tanrı olan o, Kutsal Ruh'un birliğinde asırlar boyunca hükmeder. Amin.*⁴⁷

Örnekte de görüleceği üzere Kilisenin belirlediği dualar, bütün dillere çevrilerek litürjik mevsim boyunca kullanılmaktadır. Özellikle ilahiler ve dualar insan ürünü metinler olduğu için İsa Mesih'in hayatıyla ilişkili özel günlere dair serbestçe yazılabilirler. Bu özellikleri sebebiyle litürjik takvim ile en alakalı metinlerdir. Örneğin Noel Bayramında yapılan ibadetlerde okunan mezmurlarda İsa Mesih'in doğumu ile ilgili herhangi bir öge bulmak imkânsızken söylenen ilahiler ve yapılan bu dualarda İsa Mesih'in dünyaya teşrifi anılır. Ayrıca yine bu metinlerde Katolik dogmaların serbestçe kullanıldığı görülmektedir.

SONUÇ

Saatlerin Takdisi, Hristiyanlığın günlük ibadetlerinin şümülünü ifade eden bir tamlamadır. Tarihi süreçte günlük ibadetlerin bütün öğeleri değişikliğe uğrayarak günümüze kadar gelmiştir. Asırlardan beri sekiz vakit olarak icra edilen günlük ibadetler II. Vatikan Konsili sonrası alınan kararlar doğrultusunda sadeleştirilerek pratikte dört vakte kadar düşürüldü. İbadet esnasında okunan metinler de sadeleştirilerek günümüzde *Liturgia Horarum* olarak bilinen altı ciltlik dua kitaplarında bir araya getirildi. Papalık dokümanları, tüm dünyadaki inanlıların Kilisenin günlük dualarına katılabilmeleri için bu kitapların başka dillere çevrilmesini salık vermektedir.

Kilisenin yetkin organları tarafından basılan Türkçe ibadet kitabı *Tanrı'ya Övgü Duaları*, bu gayenin bir ürünü olarak Türkiye'deki Hristiyanların kullanımına sunulan bir kitaptır. Günlük ibadet vakitleri dört temel vakittir ve ibadetlerin çekirdeğini oluşturan unsurlar ilahi söylemek, mezmurlardan birkaç bölüm okumak, Eski ve Yeni Ahitten parçalar okumak ve çeşitli dualar etmekten ibarettir. Ancak, *Tanrı'ya Övgü Duaları* yalnızca sabah ve akşam ibadetlerine ait metinleri

47 Tanrı'ya Övgü Duaları, 361; LoH I, 398; LH I, 276.

ihtiva eder. Buna rağmen Kilise’nin okunmasını şart koştuğu bütün zorunlu duaları barındırmaktadır.

Kilise, bir yıl boyunca beş farklı dönemde çeşitlenen özel bayramlarla zenginleşen karmaşık bir litürjik takvimi takip eder. *Tanrı’ya Övgü Duaları* bu dinî takvimin yalnızca Olağan Devresine ait bir aylık döngüyü esas almakta, diğer mevsimlere has olan duaları barındırmamaktadır. Buna rağmen takvimin ihmal edilen kısımlarını telafi etmek amacıyla bu kısımlara ait ilahiler ve birtakım özel dualar tercüme edilerek inanlıların dinî mevsimlerle bağlarını koparmalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Sonuç olarak *Tanrı’ya Övgü Duaları*, Olağan Devredeki bir aylık döngünün takip edildiği, yalnızca sabah ve akşam ibadetlerinde okunan metinlerin tercüme edildiği Türkçe günlük ibadet kitabıdır. İçerik olarak papalık dokümanları ile muatabık olmakla birlikte muhteva olarak Latince aslını tam olarak yansıtmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Cabrol, Fernand. “Breviary”. The Catholic Encyclopedia. 2:775-777 New York: Robert Appleton Company, 1907.
- Cabrol, Fernand. “Canonical Hours”. The Catholic Encyclopedia. 7:500-502. New York: Robert Appleton Company, 1910.
- Cabrol, Fernand. “Divine Office”. The Catholic Encyclopedia. 11:219-221. New York: Robert Appleton Company, 1911.
- Karatosun, Musa Osman. *Katolik Kilisesinde Kutsal Müzik Anlayışı ve Türkiye’deki Uygulaması*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, 2018.
- Liturgia Horarum I: Tempus Adventus, Tempus Nativitatis. Chicago: Midwest Theological Forum, 2010.
- Liturgia Horarum II: Tempus Quadragesimae. Chicago: Midwest Theological Forum, 2010.
- Liturgia Horarum III: Tempus Paschale. Chicago: Midwest Theological Forum, 2010.
- Liturgia Horarum IV: Tempus Per Annum Hebdomadae I - XIV. Chicago: Midwest Theological Forum, 2010.
- Liturgia Horarum V: Tempus Per Annum Hebdomadae XII - XXIV. Chicago: Midwest Theological Forum, 2010.
- Liturgia Horarum VI: Tempus Per Annum Hebdomadae XXII - XXXIV. Chicago: Midwest Theological Forum, 2010.
- The Liturgy of Hours I: Advent Season, Christmas Season. Large Type Baskı. New York: Catholic Book Publishing Corp., 1975.
- The Liturgy of Hours II: Lenten Season, Easter Season. Large Type Baskı. New York: Catholic Book Publishing Corp., 1976.
- The Liturgy of Hours III: Ordinary Time Weeks 1-17. Large Type Baskı. New York: Catholic Book Publishing Corp., 1975.
- The Liturgy of Hours IV: Ordinary Time Weeks 18-34. Large Type Baskı. New York: Catholic Book Publishing Corp., 1975.
- Tanrıya Övgü Duaları. İstanbul: Sent Antuan Kilisesi Yayınları, 2007.